

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ОСНОВНІ ПРОЯВИ ТА ПРАВОВІ МЕТОДИ БОРОТЬБИ

Бабій А. Ю.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри юриспруденції
Чернівецький інститут
Міжнародного гуманітарного університету
м. Чернівці, Україна*

Ткачук А. М.

*студентка III курсу
Чернівецький інститут
Міжнародного гуманітарного університету
м. Чернівці, Україна*

Домашнє насильство є актуальною темою в сучасному українському суспільстві, з огляду на кількість осіб, які постраждали від нього. Одним із головних чинників такого явища є замовчування факту домашнього насильства. Насильство є однією з найрозповсюджених форм порушення прав людини. Зазвичай, найбільша кількість постраждалих це жінки, діти та люди похилого віку.

Згідно з положеннями ст. 126-1 Кримінального кодексу України, домашнє насильство, визначається як умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [1].

Варто виділяти такі види домашнього насильства як: психологічне, економічне та фізичне. Психологічне насильство – форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

Економічне насильство – це форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру.

Фізичне насильство – це форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру [2].

Нажаль, в нашому суспільстві більшість жертв цього правопорушення досі сприймають вказаний вид насильства як звичайне та невідворотнє явище у житті, не повідомляючи про нього правоохоронним органам. Частина звернень потерпілих, які все ж таки звертаються із заявами про скоєні кримінальні правопорушення, щодо домашнього насильства не розглядаються, оскільки не сприймаються як реальна загроза. Окрема категорія потерпілих не може знайти захист та справедливості через слабкість правової бази [3].

Стосовно вирішення проблеми домашнього насильства, хорошим прикладом є Іспанія. У цій країні питання боротьби з домашнім насильством є національним пріоритетом вже більше десяти років, з часів, коли було прийнято закон про запровадження ключових реформ в іспанських судах для вирішення цієї проблеми. Спеціальні судді проходили підготовку та призначення. Вони мають право розглядати підозрювані випадки домашнього насильства протягом 72 годин. За останні п'ятнадцять років в країні скоротилося вдвічі кількість насильства в сім'ї. Такі результати помічені завдяки масштабним зусиллям іспанської влади. Але однією з головних проблем боротьби з насильством в Іспанії, як і в інших країнах, є те, що для більшості жертв потрібен час, щоб розповісти про це [4].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», домашнім насильством визнаються діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому

самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [5].

Вбачається, що проблема насильства повинна вирішуватися на рівні держави передусім шляхом прийняття прозорих законів і національної стратегії поліпшення становища жінок в Україні, удосконалення законів, які вже діють на території України і які повинні розширити законодавче забезпечення прав осіб від приниження, побиття, зґвалтування, психологічного тиску тощо. Також надзвичайно важливим є залучення громадських організацій до розробки урядової політики та законодавства щодо викорінення домашнього насильства та забезпечення фінансової та технічної підтримки громадських організацій, які займаються протидією насильства над особами.

Останнім часом у великих містах України відкриваються спеціальні психологічні консультаційні центри та спеціальні притулки, куди б могли звертатися особи, які потерпають від домашнього насильства. Такі кроки є необхідними але недостатніми, адже є гостра потреба у створенні системи медичних, психологічних та юридичних консультаційних пунктів у маленьких населених пунктах, завдяки чому необхідна допомога стала б доступна потерпілим особам.

Отже, зауважимо, що однієї законодавчої бази не достатньо щоб протидіяти домашньому насильству, адже необхідно створювати доступну допомогу у сільській місцевості, таку як центри допомоги для осіб що постраждали від домашнього насильства, зокрема центри психологічної допомоги, адже після насильства яке відбулося з ними вони здебільшого переживають депресію, починають бути залякані, замкнені, та невпевнені в собі.

Література:

1.Кримінальний кодекс України від 05.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 04.12. 2023).

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10-те вид., перероб. та допов. Київ: Дакор, 2018. 1360 с.

3.Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії домашньому насильству. Міністерство освіти і науки України. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5480729-18#Text> (дата звернення 01.12.2023)

4. Борове В. А. Домашнє насильство та боротьба з ним в Іспанії. В. А. Борове, В. С. Спояло. Харків, 2020.

5. «Про запобігання та протидію домашньому насильству» Закон України від 7 грудня 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення 04.12.2023).